

מצרנאה. שגדל על מיצר [גבול] השדה, שאין זרוע מסביבו צמח אחר המכחיש את כחו.

אמר רב גידל אמר רב: אכסנאי, אורח הלן במטה שאינה שלו, לא יאכל ביצים, שעל ידי אכילתם הוא עלול לבא לידי קרי, ויתגנה על בני הבית.

וכן לא יישן בטליתו של בעל הבית, שהרי בעל הבית משתמש בה ביום, ואם ימצא עליה קרי, גנאי הוא לאורח.

רב היה נוהג דבי מיקלע [כשהיה מזדמן] למקום הנקרא "דרשיש", אפילו ליום אחד, היה מכריז ושואל: "מאן הויא ליומא?" — איזו אשה מסכימה להנשא לי ליום אחד שאני שוהה כאן, ואגרשנה בשעה שאחזור למקומי.

ועשה זאת רב, משום שאדם השרוי בלא אשה עלול לבא לידי הרהור וטומאה. והחמיר רב על עצמו, שלא להיות שרוי בלא אשה אפילו יום אחד, אף על פי שהיתה לו אשה בביתו.

וכן היה רב נחמן נוהג כד כאשר מקלע הוא נקלע למקום הנקרא שכנדיב, שהיה מכריז ושואל: "מאן הויא ליומא".

ותמהינן: איך הם נהגו כן?

והתניא: רבי אליעזר בן יעקב אומר: לא

ומפרשינן: לא חגבי — לא חלב, ולא גבינה, ולא ביצה, ולא יין.

ולא גב"ם — לא מי גריסין של פול, ולא בשר שמן, ולא מריים.

והוינן בה: זה ששנה התנא בסוף: ולא כל דברים המביאין לידי טומאה — לאתויי מאי [מה בא לרבות בכך]?

ומבארין: לאתויי להביא את הא דתנו רבנן:

המשה דברים, באכילתם — מביאים את האדם לידי טומאה, ואלו הן: השום, והשחלים, והלגלגות, והביצים, והגרגיר. יח-ב

נאמר בספר מלכים ב [פרק ד]: "ויצא אחד אל השדה ללקט אורות".

ומפרשינן: מהו אורות?

תנא משמיה דרבי מאיר: זה גרגיר.

ואמר רבי יוחנן: למה נקרא שמן של צמחי הגרגיר אורות? מפני שמאירות את העינים.

אמר רב הונא: המוצא גרגיר — אם יכול לאכלו, אוכלו כדי להאיר את עיניו. ואם לאו — מעבירו לכל הפחות על גבי עיניו, שגם זו תועלת להאיר את העינים.

ואמר רב פפא: דבר זה נאמר רק בגרגיר

גדול ערב יום הכפורים? ותיקן, שלא החמירו בו כל כך.

ובגבורת ארי השיגו, ופירש שהמנויים כאן ואינם מנויים אצל כהן גדול מביאים לידי זיבה, והמנויים למעלה מביאים לידי קרי, והמנויים

בשניהם מביאים לידי שניהם.

אך עיין בהגהות הגר"א שלפי גירסתו כאן נאמר דין זה לענין כהן גדול. וכן דעת המאירי, וכן פסק הרמב"ם. מאחר שבימי בדיקתו, אפילו ראייה שמחמת אונס סותרת את ספירתו.

ישא אדם אשה במדינה זו, ויניחנה, וילך וישא אשה נוספת במדינה אחרת.

כי יש לחשוש שמא, ברבות הימים, מתוך שלא ידעו צאצאיו במדינה זו מצאצאיו שבמקום אחר, יבאו לידי מכשול, ושמא יזדווגו, בנו שבמדינה זו עם בתו שבמדינה האחרת — זה אצל זה.

ונמצא אה נושא את אחרתו.

ונמצא שאדם זה ממלא את כל העולם כולו בממזרות. ועל זה נאמר בתורה "ומלאה הארץ זמה"⁽⁵³⁾.

ומשינן: אמרי, אין דין זה אמור ברבנן. כי מתוך שתלמידי חכמים מפורסמים הם, וקלא אית להו, הרי שמם קרוי על בניהם, ואין לחשוש שלא ידעו מי אביהם, ולכן אין כאן חשש מכשול.

ותו תמהינן: איך נשאו רב ורב נחמן אשה באותו יום שנזדמנו לאותם מקומות? והאמר רבא: אשה מאורסת לאיש, כאשר תבעה [פנו אליה בבקשה] להנשא [להכנס לחופה], ונתפייסה [ונתרצתה] להנשא לו, חוששין לה שמא ראתה דם נדה מחמת חימוד הנישואים, וצריכה לישב קודם שתנשא, שבעה ימים נקיים מדם, לאחר היום שנתרצתה להנשא לו.

ואם כן, איך הותר לרב ולרב נחמן לישא את נשותיהם מיד באותו יום שנתרצו להנשא להם.

ומשינן: רבנן — אדועי הו מודעי להו.

היו מודיעים על בואם לאותן נשים שהסכימו להנשא להם. כי מקדם הו מקדמי, היו מקדימים ומשדרי שלוחא [ומשגרים שליח] שבעה ימים קודם שהגיעו לשם, לבקש אשה שתתרצה להנשא להם ליום אחד, ואותה אשה שהתרצתה להנשא היתה יושבת שבעה נקיים משעה שנתרצתה, עד בואם.

ואי בעית אימא: יש לומר שלא היו נזקקים להן מיד, אלא רק יחודי בעלמא הו מיחדי להו רבנן לאותן הנשים שהסכימו להנשא להם, שתהיינה ראויות להנשא להם בעוד שבעה ימים.

ודי היה להם בייחוד זה למנוע מהם הרהור. לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו, ויכול לאכול אם יחפוץ בכך, למי שאין לו פת בסלו. כי זה שיש לו פת בסלו אינו תאב לאכול כמי שאין לו פת בסלו.

והוא הדין לענין הרהור, כיון שהם מתייחדין עמהן להנשא, נחשבות להם הנשים כ"פת בסלו", שהרי היו יכולים להמתין שבעה ימים ולהזדקק להן, וכן לקחתן למקומם.

מתניתין:

מסרוהו [את הכהן הגדול], אותם זקני בית דין [שנזכרו במשנה הקודמת] שהיו קוראין לפניו כל שבעת הימים, לזקני כהונה.

והעלוהו זקני כהונה לעליה הנקראת בית אבטינס, ששם היו אנשי בית אבטינס המומחים במעשה הקטורת, כתישתה,

53. דין זה אינו אלא כשנושא אשה על אשתו. אבל אם גירש הראשונה, מותר. כן כתב הבית

כבר הזכרנו במשנה הקודמת, שאין מניחין לכהן הגדול לישן בליל יום הכפורים, כדי שלא יבא לידי קרי, ויפסל מלעבוד ביום הכפורים.

ולכן, אם היה הכהן הגדול חכם בעצמו, היה דורש בדבר הלכה כל הלילה.

ואם לאו [שלא היה יודע לדרוש בעצמו], היו תלמידי חכמים דורשים לפניו, להעסיקו בדבר הלכה, שלא יישן.

וכן אם היה הוא עצמו רגיל לקרות בכתבי הקודש, היה קורא בעצמו.

ואם לאו, היו אחרים קורין לפניו: בספר איוב, ובספר עזרא וכן בספר דברי הימים.

זכריה בן קבוטל אומר: פעמים הרבה קריתי לפניו בספר דניאל, והטעם שנבחרו ספרים אלו מתוך כתבי הקודש, לפי שהם דברים המושכים את הלב, כדי שלא תחטפנו שינה.

גמרא:

תנא: מה ששנינו שהעלוהו הזקנים לעליית יט-א בית אבטינס, הוא כדי ללמדו דיני הפינה של קטורת.⁽⁵⁴⁾

אמר רב פפא: שתי לשכות היו לו לכהן

ועירוב סממניה. ושם היו מלמדים אותו דיני חפינת הקטורת, וכמו שיתבאר בגמרא.

ובשעה שמסרוהו, השביעוהו זקני בית דין [כפי שיבואר], ונפטרו ממנו, והלכו להם.

שבועה זו נהוגה היתה בימי בית שני, לאחר שנתרבו הצדוקים שלא האמינו בקבלת חז"ל, ופירשו את דברי התורה שבכתב שלא כהלכה. והיו אומרים שהקטורת אשר נכנס עמה הכהן הגדול לקודש הקדשים, דינה להניחה על האש מבחוץ, קודם שנכנס, ואח"כ להכנס ולהניחה בפנים.

ולפי שהיה מקום לחשוש בכהנים הגדולים שבימי בית שני, שמתלמידי הצדוקים הם, לכן היו משביעים אותם בערב יום הכפורים, שיעשו כהלכה ולא ישנו ממה שהורו להם זקני בית דין.

וכך אמרו לו: אישי [אדוני] כהן גדול! אנו, שלוחי בית דין להשביעך. ואתה שלוחנו ושליח בית דין.

משביעין אנו עליך, במי ששכן שמו בבית הזה — שלא תשנה דבר בעבודה מכל מה שאמרנו לך.

לאחר מכן היה הוא פורש מהם ובוכה על שנחשד כצדוקי.

ואף הם היו פורשין ממנו ובוכין, שמא כשר הוא, ובחנם חשדוהו.

מאיר והובא בפתחי תשובה.

54. מפירוש רש"י במשנה עולה, שחפינה זו שלמדוהו שם, חפינה שניה היא, המפורשת לקמן מזו ב, שלאחר שהיה הכהן הגדול ממלא

מלא חפניו מן הקטורת, מתוך כף מלאה קטורת שהביאו לו, היה מניח את הקטורת בתוך כף, ומכניסה לבית קדשי הקדשים בידו השמאלית, כשבידו הימנית הוא אוחז במחתה מלאה גחלים. ובפנים, לאחר שמניח את הגחלים על הרצפה,